

Državni izpitni center

M 1 1 2 5 0 1 2 3

JESENSKI IZPITNI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 31. avgust 2011

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)**A1 – OBČA**

1. *Amazonka*: ocean / Atlantski ocean / Atlantik
Sava: reka / Donava
Volga: jezero / Kaspjsko jezero
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
2. *Priloga 1*: umetno akumulacijsko jezero
Priloga 2: vulkansko jezero
Priloga 3: ledeniško jezero
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva ali enega 1 točka.
3. *Primarni sektor*: ribolov / kmetijstvo / ribištvo
Sekundarni sektor: energetika / pridobivanje energije / industrija
Terciarni sektor: turizem / promet
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva ali enega 1 točka.
4. *ZA*: Večji zaslužek od turizma. / Povečalo bi se število delovnih mest. / Izboljšala bi se prometna infrastruktura. / Turizem bi spodbudil razvoj drugih dejavnosti. / Bohinj bi obiskalo več turistov.
PROTI: Gradnja bi predstavljala večji pritisk na naravno okolje. / Stanje okolja bi se poslabšalo. / Jezero in okolica bi bila bolj onesnažena. / Okolje bi bilo razvrednoteno (degradirano). / Povečal bi se hrup in gostota prometa.
Za dve smiselno pravilni razlagi **2 točki**, za eno 1 točka.
5. *Pozitivna posledica*: Ob jezu pred akumulacijskim jezerom je ponavadi hidroelektrarna, ki je dokaj čist, varen, zanesljiv vir energije. / Zajezitev reke lahko prispeva k zmanjšanju poplav v spodnjem toku reke, saj jez zadrži vodo višje, v srednjem toku. / Zaradi večje globine, zaradi večjega obsega jezera je možen ladijski promet. / Vodo iz akumulacijskega jezera lahko uporabljajo za namakanje okoliških kmetijskih površin. / Akumulacijsko jezero je lahko vir pitne vode. / Zmanjšala bi se temperaturna amplituda in bi bila manjša nevarnost pozeb.
Negativna posledica: Veliko akumulacijsko jezero poplavi rečno dolino, zaradi česar so prizadeti prebivalci, kmetijske površine, naselja, kulturni spomeniki, arheološka najdišča. / Spremeni se rečni ekosistem in nekatere živalske in rastlinske vrste lahko izumrejo. / V jezerskih sedimentih se nakopičijo tudi škodljive snovi in jezero dokaj hitro postane onesnaženo. / Poveča se vlažnost zraka in pogostost megle, kar lahko slabo vpliva na človekovo počutje, nekatere rastline in živali ter ovira promet.
Za dve pravilni pojasnitvi **2 točki**, za eno 1 točka. (1 točka tudi za dva pravilna opisa.)

A2 – OBČA

6. Pravilni odgovori so D, B, B, D, B, D.
Za šest ali pet pravilnih odgovorov **2 točki**, za štiri ali tri 1 točka.
7. Spolna sestava.
Starostna sestava.
1 točka
8. A – Staro. / Ostarelo.
B – Zrelo. / Aktivno.
C – Mlado. / Vzdrževano. / Neaktivno.
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva 1 točka.
9. *Sekundarni sektor*: D
Terciarni sektor: B
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega 1 točka.

10. Z večanjem gospodarske razvitosti se manjša delež zaposlenih v primarnem sektorju dejavnosti. / Z večanjem gospodarske razvitosti se sprva večja delež zaposlenih v sekundarnih dejavnostih. / Gospodarsko najbolj razvite države imajo največji delež zaposlenih v terciarnih dejavnostih. / *V odgovoru mora biti razvidna povezava med stopnjo gospodarskega razvoja in večanjem oziroma upadanjem deleža zaposlenih v ustreznem sektorju dejavnosti.*
Za popoln odgovor 1 točka.
11. V Evropo se zaradi želje po boljšem življenju ali iskanju zaposlitve priseljujejo v večini ljudje iz Azije in Afrike, med katerimi prevladuje muslimanska veroizpoved, zato se delež muslimanov v Evropi povečuje / ali delež kristjanov zmanjšuje. / *V odgovoru mora biti razvidna povezava med eno izmed značilnosti priseljencev in njihovim vplivom na versko sestavo.*
Za popoln odgovor 2 točki, samo opis 1 točka.

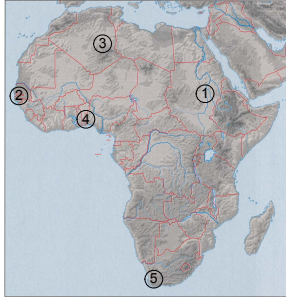
B1 – SVET

12. DA, DA, NE.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva ali enega 1 točka.
13. Tihooceanska / Pacifiška / Tihomorska in Severnoameriška litosferska / Ameriška plošča.
Opis: Drsenje plošč ene ob drugi. / Premikanje litosferskih plošč ene mimo druge. / Vzporedni premik litosferskih plošč.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za obe pravilno imenovani litosferski plošči 1 točka in za pravilen opis 1 točka.
14. Črka: A.
1 točka
15. *Podnebje:* zmerno hladno / borealno / gorsko.
Opis: Vzhodni deli celine so hladnejši. / Celino na vzhodu obliva hladen (Labradorski) morski tok. / Na vzhodu celine so nižje temperature. / V osrednjem delu celine so višje temperature. / V osrednjem delu celine je manjši vpliv hladnejšega morja. / V osrednjem delu celine ni vpliva hladnega morskega toka. / V osrednjem delu je večje izhlapevanje (manjša vlažnost).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
16. *Pojasnitev:* Zahodno od 100. poldnevnika pade manj kakor 500 mm padavin in poljedelstvo brez (umetnega) namakanja ni mogoče. / Zaradi suhega podnebja so slabe možnosti za poljedelstvo. / Zaradi pomanjkanja padavin zahodno od 100. poldnevnika prevladuje (ekstenzivna) živinoreja.
Za pravilno pojasnitev 1 točka.
17. *Vremenski pojav:* tornado.
Pojasnitev: Zaradi odprtosti celine od severa proti jugu se mešajo tople zračne mase z juga s hladnimi s severa. / Uravnano površje v osrednjem delu celine ne prekinja nobeno gorovje in zato hladne zračne mase s severa lahko pridejo v stik s toplimi z juga in nasprotno.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

B2 – SVET

18. Etiopija.
1 točka
19. Značilen je velik delež kmečkega prebivalstva. / Značilen je velik delež kmetijstva v BDP. / Prevladuje samooskrbno kmetijstvo. / V izvozu prevladujejo kmetijski pridelki (surovine).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

20.

Za pet ali štiri pravilne odgovore **2 točki**, za tri ali dva **1 točka**.

21. Živinoreja je: tržno usmerjena / usmerjena v izvoz / usmerjena v govedorejo / usmerjena v ovčjerejo / ekstenzivna / pašna / usmerjena v pridelavo mesa / usmerjena v pridelavo volne.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega **1 točka**.
22. Razlaga vzroka: Zaradi muhe cece, ki prenaša spalno bolezen. / Spalna bolezen se prenaša tudi na živino.
Ekvatorialni predel: V Vzhodnoafriškem višavju. / V Srednjeafriškem višavju. / V Visoki Afriki. / V višjih legah. / Na območju višjih nadmorskih višin. / Na območju s savanskim podnebjem. / V gorskih predelih.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega **1 točka**.
23. Opis: Začeli so urejati plantaže. / Začeli so gojiti plantažne kulturne rastline. / Kmetijstvo je postalo tržno (izvozno) usmerjeno. / Kmetijstvo je postalo donosnejše. / Kmetijstvo je postalo intenzivnejše. / Začela se je uporaba umetnih gnojil (pesticidov, drugih zaščitnih sredstev).
1 točka.

C1 – EVROPA

24. Otok: Sardinija Gorovje: Pirineji
Nižina: Padska nižina Vulkan: Etna
Za štiri pravilne odgovore **2 točki**, za tri ali dva **1 točka**. Odgovor Pirineji se ne upošteva.
25. Vzrok za nastanek: Stik (litosferskih, tektonskih) plošč. / Stik Afriške in Evrazijske (litosferske, tektonske) plošče. / Podrivanje Afriške (litosferske, tektonske) plošče pod Evrazijsko.
Vzrok za visoke nadmorske višine: So mladonagubana gorovja. / So mlada po nastanku. / Zunanji (preoblikovalni) procesi jih še niso znižali. / V večjem delu jih gradijo mehansko odporne kamnine. / Veliko je apnenca, ki je odporen zoper mehansko preperevanje. / V večjem delu jih gradi apnenec (trde karbonatne kamnine).
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega **1 točka**.
26. Tip rastlinstva: Makija. / Gariga. / Mediteransko rastlinstvo. / Sredozemsko rastlinstvo.
Opis: Globoke korenine. / Razvejene korenine. / Majhni listi. / Povoščeni listi. / Dlakavi listi. / Zimzelene rastline. / Mirovanje poleti (v sušni dobi).
Za tri pravilne odgovore **2 točki**, za dva ali enega **1 točka**.
27. Vulkanska prst je debelejša. / Vulkanska prst vsebuje več mineralnih delcev. Vulkanska prst vsebuje več humusa (veliko hranilnih snovi). / Prst na karbonatih je tanka (plitva). / Prst na karbonatih vsebuje veliko skeletnih (kamnitih, nepreperelih) delcev. / Prst na karbonatih ni sklenjena.
Za dva pravilna odgovora **2 točki**, za enega **1 točka**.
28. Iz severnega Jadrana prinašajo onesnaženo vodo. / Zaradi onesnaženosti Padske nižine prinašajo onesnaženo vodo. / Severni Jadran je precej onesnažen, zato od tam prinašajo onesnaženo vodo.
Za v celoti pravilno vzročno-posledično pojasnitev **2 točki**, za delni odgovor **1 točka**.

C2 – EVROPA

29. *Norveška*: hidroelektrarne,
Danska: termoelektrarne,
Finska: termoelektrarne.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
30. Zaradi vulkanske dejavnosti. / Zaradi lege na stiku (litosferskih, tektonskih) plošč. / Zaradi tektonskega delovanja (tektonike). / Zaradi razmika dveh (litosferskih, tektonskih) plošč. / Magma je blizu površja in segreva vodo.
1 točka
31. Norveška ima bogatejše zaloge in zato (dnevno) načrpa več nafte od Velike Britanije. / Norveška je manjša porabnica nafte kakor Velika Britanija zaradi manjšega števila prebivalcev (manj industrije). / Svoje potrebe po energiji lahko zadosti z drugimi energijskimi viri, nafto pa lahko izvažata.
1 točka
32. *Proizvod*: žagani les.
Vzrok: Nizka cena žaganega lesa na trgu. / Usmerjenost industrije v tehnološko izpopolnjene proizvode. / Večje povpraševanje po drugih lesnih proizvodih. / Višja cena papirja, kartona in proizvodov višje obdelave na trgu. / Višja cena drugih lesnih proizvodov.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
33. NE, NE, DA.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva ali enega 1 točka.
34. *Opis*: Cenejša ruda iz tujine (Kanade, Avstralije). / Manjša konkurenčnost švedskih železarskih (jeklarskih) proizvodov. / Dražji (podzemni) izkop železove rude na Švedskem.
Usmeritev: V industrijo visoke tehnologije (strojno industrijo, avtomobilsko). / V specialno predelavo kovin. / V izdelovanje (izvoz) visokokakovostnega jekla in jeklarskih izdelkov. / V izobraževanje ljudi (raziskave). / V izboljšanje tehnoloških postopkov. / V razvoj tehnološkega znanja in izkušenj («know-how»)
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za opis 1 točka, za obe usmeritvi 1 točka.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije)**D1 – SLOVENIJA**

1. *Temperaturna značilnost:* zmerne temperature / zmeren temperaturni režim / zmerno toplo podnebje / povprečna letna temperatura v večjem delu Slovenije okoli 10 °C / povprečna januarska temperatura okoli 0 °C / povprečna julijska temperatura okoli 20 °C / menjavanje toplotnih letnih časov.
Vetrovna značilnost: prevlada zahodnih vetrov / prevlada vetrov iz zahodnega kvadranta / zahodno zračno kroženje.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
2. Pravilni odgovori so A, D in B.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
3. Slika 1
Opis: Zaradi konvekcijskih padavin. / Zaradi manjšega vpliva potujočih ciklonov. / Zaradi velike ogretosti površja poleti.
Pojasnitev: Ker je poleti v Subpanonskih pokrajinah kljub višku padavin manj padavin kakor v drugih slovenskih pokrajinah. / Poleti je zaradi visokih temperatur veliko izhlapevanje in je potrebno več vode. / Zaradi visokih temperatur in bujne rasti porabijo rastline poleti veliko vode (velika evapotranspiracija), zato bi se povečala ogroženost zaradi suše.
Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.
4. Večino padavin prinašajo Sloveniji zračne gmote (mase), ki dotekajo k nam od zahoda oziroma JZ (pravokotno na smer alpsko-dinarske pregrade). Ko naletijo na pregrado, so se prisiljene dvigovati, pri tem se zrak ohlaja in izločajo se padavine.
V odgovoru mora biti razvidna povezava med smerjo dotoka zračnih gmot in procesom nastanka orografskih padavin.
Za popoln odgovor 2 točki, za delnega 1 točka.
5. Padavinski režimi v Sloveniji niso tipični v primerjavi s pravim sredozemskim oziroma celinskim režimom. / Padavinski režimi v Sloveniji so prehodni med sredozemskim in celinskim režimom. / Padavinski režimi v Sloveniji združujejo značilnosti sredozemskega in celinskega padavinskega režima.
1 točka

D2 – SLOVENIJA

6. Prehodnost / tranzitnost.
Dolinah / podoljih.
Informacij / podatkov / energijskih virov.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
7. *Obdobje prvotne industrializacije:* železniški promet.
Obdobje po slovenski osamosvojitvi: cestni promet.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
8. Pragersko / Zidani Most / Pivka / Divača.
1 točka
9. Posavsko hribovje / Posavje / Zasavje / Vzhodno predalpsko hribovje.
1 točka

10. V Luki Koper se pretovori največ razsutega tovora, za katerega je železniški promet primernejši. / V Luki Koper se pretovorijo izredno velike količine tovora, zato je železniški promet primernejši. / Veliko tovora je namenjenega tranzitu, zato je železniški promet primernejši. / Pri tako velikih količinah tovora je pomembna cena prevoza, ki je nižja v železniškem prometu kakor v cestnem. / Ker je treba prevažati velike količine tovora, bodo imeli manjše okoljske težave, ker je železniški promet bolj kakor cestni prijazen do okolja.
*V odgovoru mora biti vidna povezava med tovorom in prednostjo železniškega prometa.
Za dve popolni pojasnitvi 2 točki, za eno pojasnitev ali dva delno pravilna odgovora (opisa) 1 točka.*
11. Veliko tovora je namenjenega sosednjim državam, ki se v zadnjem času hitro razvijajo. / Luka Koper se je specializirala za pretovor avtomobilov in zabojnikov, katerih promet se zelo povečuje. / Druga pristanišča v severnem Jadranu v razvoju zaostajajo. / Vse več držav v bližini Slovenije se odloča za prevoz prek Kopra. / Vedno večja konkurenčnost blaga vzhodnoazijskih držav.
Za dve popolni pojasnitvi 2 točki, za eno pojasnitev ali dva delno pravilna odgovora (opisa) 1 točka.

E1 – SLOVENIJA

12. Bloke, Nanos
Za oba pravilna odgovora 1 točka.
13. Gorjanci
1 točka

14.

	Visoke Dinarske planote	Nizke Dinarske planote
Več površinskih vodotokov		DA
Večji delež gozda	DA	
Večja debelina prsti		DA
Večja gostota poselitve		DA

Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.

15. Zaradi karbonatnih kamnin (apnenca) / zaradi kamnin, ki prepuščajo vodo, na površju (razen Krke) ni tekočih in drugih voda. / Zaradi vodoprepustnih / kraških kamnin je malo površinskih tekočih voda. / Zaradi karbonatnih kamnin / kamnin, ki prepuščajo vodo, v pokrajini primanjkuje vode na površju.
1 točka
16. *Podobnost z Dinarsko-kraškimi pokrajinami:* značilno je fluvio-kraško (kraško) površje (Upoštevamo navedbo kraških pojavov.) / obdajajo jo zakrasele, dinarske planote / povezuje jo Krka, ki je kraška reka / značilne so karbonatne kamnine.
Podobnost s Subpanonskimi pokrajinami: odprta je proti vzhodu, proti Subpanonskim pokrajinam / ima gričevnato obrobje / za obrobje je značilno sadjarstvo in vinogradništvo / sem segajo podnebni vplivi z vzhoda, iz Panonske kotline.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
17. Okljuk / meander
1 točka
18. *Industrijski panogi:* farmacevtska industrija, avtomobilska industrija.
Možnosti za turistični razvoj: izviri termalne vode, ob kateri so se razvili zdraviliški kraji / številni bolj ali manj ohranjeni gradovi in samostani s svojo kulturno dediščino / kulturne ustanove v Novem mestu in slikovito staro mestno jedro Novega mesta / različne turistično-etnološke prireditve, ki privabljajo turiste / ribolov in rekreacija ob Krki.
Za navedbo obeh industrijskih panog in opisa 2 točki, za navedbo obeh industrijskih panog ali opisa 1 točka.

E2 – SLOVENIJA

19. Pravilni odgovori so 3, 1, 1 in 2.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
20. Jelovica / Pokljuka / Mežakla / Komna.
Za dva pravilna odgovora 1 točka.
21. V geološki zgradbi prevladuje apnenec / prevladujeta apnenec in dolomit. / Prevladujoče kamnine so karbonatne / sedimentne. / Prevladuje za vodo prepustna podlaga. / Prevladujejo kamnine iz mezozoika. / Značilni so ledeniški nanosi / kvartarni nanosi (grušč).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
22. *Opis:* Nastala je z ledeniškim preoblikovanjem. / Ledenik je erodiral, obrusil dolino. / Ledenik je dolino poglobil in razširil.
Pojasnitev: Zaradi slabe prometne infrastrukture je dolina prometno odročna. / Pomanjkanje delovnih mest, ker v bližini ni večjega zaposlitvenega središča. / Zaradi obmejne lege je dolina zaostala v razvoju gospodarstva. / Posestne razmere kmetij v preteklosti, ki so skozi stoletja vplivale na ohranjanje kulturne pokrajine. / Prometna odmaknjenost je prispevala k večji ohranitvi tradicionalnega življenja in gospodarjenja (živinoreja, gozdarstvo), ki ni dajalo velikih zaposlitvenih možnosti. / Strma pobočja otežujejo kmetovanje. / Tanjša, slabo rodovitna prst otežuje kmetovanje. / Dolina je dokaj ozka, pobočja pa so strma in zato primanjkuje prostora za gradnjo naselij ali za kmetovanje. / Dolina je bila razglašena za krajinski park, zato so omejene možnosti za poselitev in pozidavo.
Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega pa 1 točka.
23. *Oblika kmetijstva:* Planinsko pašništvo (pašništvo) / planšarstvo / pašna živinoreja / ekstenzivna živinoreja.
Opis: V zvezi s to dejavnostjo so se ohranili številni običaji, ki privabljajo turiste. / Številna pastirska bivališča so spremenili v počitniška. / Lastniki pastirskih stanov pozimi dajejo stavbe v najem turistom. / Planšarski stanovi so del arhitekturne dediščine in zanimivi za turiste. / Planšarji mlečne izdelke, ki veljajo za ekološko pridelane, kakovostnejše, prodajajo turistom. / Varovanje kulturne pokrajine pred zaraščanjem.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.